

8. **Словарь русского языка:** в 4 т. / [под ред. А. П. Евгеньевой]. – 2-е изд. – М. : Рус. яз., 1981–1984.
9. **Уфимцева А. А.** Лексическое значение / А. А. Уфимцева. – М. : Наука, 1986.
10. **Фасмер М.** Этимологический словарь русского языка : в 4-х т. / М. Фасмер – Т. 3. – М. : Прогресс, 1987.
11. **Цыганенко Г. П.** Этимологический словарь русского языка / Г. П. Цыганенко. – К. : Радянська шк., 1989.
12. **Шмелев Д. Н.** Современный русский язык. Лексика / Д. Н. Шмелев. – М. : Просвещение, 1977.

Надійшла до редколегії 25.04.08

УДК 811.162.1

Ю. Й. Рисіч

Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара

ПОЛЬСЬКА МОВА В КОНТЕКСТІ НОВІТНІХ НАУКОВИХ І НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИХ РОЗРОБОК

Подается основна проблематика наукових досліджень польської мови з акцентом на не вирішених досі питаннях, визначається базовий методичний підхід до викладання польської мови як іноземної, ілюструються деякі успішні комунікативні технології в ефективному міжкультурному вихованні і навчанні.

Излагается основная проблематика научных исследований польского языка с акцентом на не решенных до сих пор вопросах, определяется базовый методический подход к преподаванию польского языка как иностранного, иллюстрируются некоторые плодотворные коммуникативные технологии в эффективном межкультурном воспитании и обучении.

Basic problems of scientific researches of Polish with an accent on the questions not solved until now are given; basic methodical approach to teaching Polish as a foreign language is determined, some successful communicative technologies are illustrated in effective inter-cultural education and studies.

З початку 90-х рр. минулого століття з об'єктивних причин, а саме зі здобуттям Україною незалежності, активізувалося налагодження українсько-польських контактів, що набули якісно нових рис на соціальному, освітньому і культурному рівнях. У 1993 р. цей процес втілювався вже у підписанні «Угоди про співробітництво» між Міністерством освіти України та Міністерством освіти Республіки Польща, згідно з якою Україна та Польща «звертають особливу увагу на розвиток добросусідських відносин і співробітництва безпосередньо між дитячими дошкільними установами, школами, професійно-технічними училищами, вищими навчальними закладами, науково-дослідними установами України та Польщі; розвиток і вдосконалення вивчення рідних мов представниками української національної меншини у навчальних закладах Польщі і польської національної меншини в навчальних закладах України» [1, с. 53].

За цим документом Україна теж гарантує представникам польської національної меншини можливість вивчення рідної мови в навчальних закладах всіх рівнів освіти, а також зобов'язується надавати допомогу в забезпеченні їх підручниками, навчально-методичною літературою, наочними посібниками. І вже на кінець 90-х рр. для учнів 1–2 класів вийшло друком 26 назв підручників і навчальних посібни-

ків польською мовою. Педагогічні кадри для шкіл з навчання мовами національних меншин на сьогодні готуються у 15 вишах країни, серед яких провідні – це Тернопільський державний педагогічний інститут, Львівський національний університет ім. І. Франка, Волинський національний університет ім. Лесі Українки, Житомирський педагогічний інститут. Програмою діяльності Кабінету Міністрів України на 1999 рік було передбачено «розширювати підготовку кадрів вищої кваліфікації з числа національних меншин з урахуванням конкретних потреб етнокультурного розвитку меншин» [1, с. 53].

Справді, етнокультурний і соціальний розвиток польської національної меншини в Україні відбувається переважно за участі українців польського походження, котрі становлять т. зв. полонійне середовище (чит. – польську діаспору в Україні). Такі організації, як «Спілка поляків України», «Федерація польських організацій в Україні», «Об'єднання поляків Житомирщини "Полонія"», «Національно-культурне товариство "Згода"», «Польський інститут у м. Києві» та ін., відроджують польську культуру, поступово відтворюючи пам'ятки польської спадщини, розвивають вивчення польської мови, створюють парафіальні структури, які беруть участь у процесі відродження етнічної ідентичності, встановлюють і розвивають контакти з батьківщиною, допомога якої відчутна у становленні інтелігенції польської меншини.

Пожвавлення взаємодії на культурному, освітньо-педагогічному рівнях зумовило теж попит на наукові розробки, зокрема в галузі зіставного і слов'янського мовознавства, які б адекватно відтворювали і систематизували стан польсько-українських мовних контактів, давали інтерпретацію характеру і типам цих взаємин від історичного періоду і до наших днів. Наразі єдиного ґрунтовного дослідження, спрямованого на вирішення цих питань, немає. З двох аспектів міжмовної взаємодії українських лінгвістів, зрозуміло, більше цікавить вплив польської мови на українську, натомість найменш розробленим як польськими, так і українськими вченими лишається напрям українсько-польських мовних впливів, про що й ітиметься далі.

Дослідження впливу української мови на польську знаходимо ще в праці П. І. Житецького «Очерк литературной истории малорусского наречия в XVI – XVII вв.» (К., 1889). Незважаючи на давність, представлений ним нарис українсько-польських контактів, на думку Н. П. Романової, не втратив своєї актуальності і до сьогодні. П. Житецький накреслює загальні лінії впливу української мови на польську, що згодом знайшло підтвердження і розробку в працях К. Нітша, Т. Лера-Сплавінського, С. Грабця, В. Дорошевського та ін. [2, с. 46].

Однією з перших спеціальних розробок, присвячених цьому питанню, була рецензія І. Огієнка на книгу М. О. Смирнова про іншомовні слова, що ввійшли до російської мови за часів Петра І. Важливий для української мови історичний і діалектний матеріал, що свідчить про наслідки польсько-українських контактів протягом століть, знаходимо в численних конкретних розробках О. О. Потебні, зокрема в його етимологічних розвідках [2, с. 47].

У післявоєнні роки вивчення українсько-польських мовних контактів дедалі частіше починає виступати як самостійний об'єкт дослідження, привертаючи до себе увагу все більшого кола мовознавців. Інтереси ці спрямовуються переважно саме в бік вивчення польських нашарувань в українській мові. Цьому перш за все присвячено ряд досліджень Л. Л. Гумецької [3] в галузі фонетики і морфології, де явища взаємовпливів вивчаються на матеріалі староукраїнської мови, а також у галузі лексики пам'яток XIV–XV ст.

Питаннями польсько-української спільності у давніший період (XIII ст.) займався А. І. Генсьорський [4], який, розглядаючи специфічні явища Галицько-Волинського літопису, що мають відповідники у польській мові, оцінює їх як спільні українсько-польські утворення раннього періоду.

Є також ґрунтовна праця М. О. Онишкевича [5] про польські елементи в мові бойків, де детально визначаються критерії виділення полонізмів і наводиться їх словник.

Докладне монографічне дослідження Й. О. Дзензелівського «Українсько-західнослов'янські лексичні паралелі» порушує проблему українсько-польських контактів у більш загальному плані – на матеріалі конкретного «Дослідження лексики закарпатських говорів», тобто в лінгвогеографічному аспекті [6].

Значно менше уваги, як зазначалося, приділено питанням зворотного впливу – української мови на польську. До праць, що торкаються цих проблем, належить перш за все дослідження В. М. Русанівського «Польська ділова мова XVI–XVII ст. як джерело вивчення її історичних взаємин з українською» [7].

Припущення про те, що початок цих впливів сягає ще кінця XIV–XV ст., коли авторитет книжної української мови підтримувався не тільки її старими традиціями, але й статусом офіційної мови Литовської держави, пізніше підтвердив у власному дослідженні лексичних полонізмів у літературній українській мові Ю. Шерех-Шевельов [8, с. 37].

Загалом виділяють 3 епохи мовних польсько-українських контактів. Перша епоха датована кінцем X ст. і серединою XIV ст. Лінгвістичні підстави цієї періодизації ясні: середина XIV ст. вважається кінцем староукраїнського (за іншою термінологією – давньоруського) періоду, крім того, перші писемні тексти польською мовою відомі нам з кінця XIV ст. На той час мовний вплив міг прийти лише з Києва до Польщі, адже, як відомо, контакти відбуваються між мовами з нерівним соціальним статусом, і саме культура Київської Русі мала тоді вищий статус, була розвиненішою в XI–XII ст. і в першій половині XIII ст.

Якщо врахувати, як повільно змінюються моделі мовних відносин, можна прийняти гіпотезу, що лише після половини XIV ст., а то й пізніше, впливи пішли з Польщі в напрямі Києва. Висвітлення цього питання утруднює відсутність польських текстів до кінця XIV ст., а також те, що ми нічого не знаємо про українське розмовне мовлення XIV–XV ст. З того часу маємо лише грамоти, мова яких – канцелярська, а отже офіційна, котрою поза судом, мабуть, не говорили.

З XVI ст. текстів зафіксовано більше. Лексикон і синтаксис щонайменше деяких українських мовних стилів починає моделюватися на зразок польської мови і через польську на зразок латинської, а частково, можливо, й італійської. Таким чином, початок другої епохи мовних контактів окреслюється XV століттям, кінець же, за спостереженнями Ю. Шевельова і ряду інших дослідників, припадає на другу половину XVIII ст. [8, с. 38]. Ясна річ, характер взаємовпливів за такий тривалий час був змінним. Незважаючи на загальне домінування полонізмів в українській мові над українізмами в польській, із середини XVI ст. українські лексичні елементи з'являються в польських пасторальних текстах (цього не спостерігалось в XV ст.), а вже в поезії XVII ст. лексичні елементи українського походження здаються повністю інтегрованими в польську мову. Це може означати лише те, що польська мова опинилася під великим впливом української. Чому і як цей процес відбувався, поки що ані українська лінгвістична наука, ані польська відповіді не дає, однак за припущеннями вже названих учених це спостерігалось з XVI до XIX ст., а може й пізніше.

На цю ж епоху мовних контактів, а точніше – XVII–XVIII ст. – припадає діяльність просвітників і гетьманів, польські тексти яких теж належить ще ретельно вивчити. Ідеться про Петра Могилу, Івана Мазепу і Пилипа Орлика.

Третю епоху можна датувати другою половиною XVIII ст., адже тоді на зміну польсько-литовській Речі Посполитій прийшла Російська імперія. За

Ю. Шевельовим, ця епоха триває до кінця XVIII ст., відзначаючись відчутним послабленням польсько-української мовної взаємодії [8, с. 41].

Для наступної доби, тобто XIX ст., найважливішим питанням, на думку мовознавців, є роль, яку відігравала польська мова у формуванні сучасної української літературної мови.

Нині, на рубежі століть, маємо констатувати відсутність компаративістських досліджень тих окремих проявів або наслідків міжмовних впливів, що зрештою визначили закономірності (тут і далі виділення наші. – Ю. Р.) в будові сучасних як української, так і польської мов. Найбільш розробленою в славістиці й надалі лишається лексикологія [9], менш вивченою, зокрема українськими вченими, є специфіка польської морфології [10], мінімальна кількість розробок простежується у фонології [11], стилістиці [12] й контрастивній лінгвістиці [13] обох мов. Польські славісти, які працюють над компаративістськими проблемами, зіставляючи, щоправда, польську і російську мовні системи, своєю чергою наголошують на лакунах у зіставному вивченні семантики і граматики [14].

На часі є теж вивчення польської мови в контексті найновіших тенденцій методики викладання другої (третьої) іноземної (слов'янської) мови. Кінець XX і початок XXI ст. позначений активними пошуками у впровадженні прийомів функціонального підходу до викладання іноземних мов, у т.ч. польської, а також ґрунтовною і всебічною розробкою комунікативного методу.

Власне кажучи, на комунікації, зокрема міжкультурній, заснований сам процес, що пов'язує викладачів будь-якої іноземної мови і студентів.

Міжкультурна комунікація (далі – М. к.) – це, по-перше, різновид комунікації, протиставлюваний монокультурній комунікації, який характеризується приналежністю співрозмовників до різних культур. Залежно від розрізнення сфер макро- й мікрокультур (субкультур) М. к. може мати різні типи: комунікація між макрокультурами (наприклад, європейською й латиноамериканською і под.); між-етнічна – спілкування між представниками різних етносів і субкультур (як, наприклад, польська й українська. – Ю. Р.); контркультурна – між представниками материнської культури й дочірньої субкультури; і комунікація між соціально, релігійно, територіально, статево, класово однорідними групами в межах одного соціуму (наприклад, спілкування між католиками та православними, жінками й чоловіками, представниками однієї області й іншої тощо). По-друге, М. к. – це маргінальна галузь мовознавства, спрямована на аналіз параметрів, особливостей міжкультурного спілкування, соціокультурних чинників їх оптимізації; на формування практичних навичок і вмінь спілкуватися з представниками інших культур. У Західній Європі вже на межі 70–80-х рр. в університетах були відкриті відділення міжкультурної комунікації, на пострадянському ж просторі М. к. почала розроблятися у 90-ті рр. на базі практики викладання іноземних мов, перекладознавства, етнопсихолінгвістики, культурології, лінгвокраїнознавства, паралінгвістики.

Власне лінгвістичний аспект М. к. спрямований на дослідження мовних і паравербальних маркерів культурної інформації з метою досягнення комунікативного співробітництва – взаєморозуміння носіїв різних культур і запобігання комунікативному конфлікту. Одним із найголовніших завдань цієї галузі мовознавства є формування міжкультурної комунікативної компетенції на засадах культурного релятивізму й толерантності до чужої культури й мови, до їхніх культурних стандартів. Міжкультурна компетенція є знанням чужих культурних стандартів, які ґрунтуються на традиційних культурних нормах і уявленнях, що служать орієнтиром у навколишньому середовищі. Культурні стандарти фіксуються у знаковій формі культурно-мовного коду, тобто володіння іншою мовою ще не передбачає комунікативної успішності, адже для цього потрібне органічне поєднання мовного й культурного

кодів у спілкуванні. За наявності лакун чужого культурного досвіду мовець може компенсувати цю лакуну кодом рідної культури, що нерідко призводить до парадоксів М. к., зокрема псевдокомунікації, яка характеризується ілюзією спілкування, непорозумінням, частковим блокуванням каналів комунікації. Міжкультурна комунікація як дисципліна має теоретичний та прикладний напрями: перший обґрунтовує теоретичні засади вивчення аккультурації, лінгвокультурної компетенції, ознак і стадій культурного шоку, способів його усунення тощо. Другий розробляє методики міжкультурного тренінгу, засоби послаблення культурного шоку, міжкультурного непорозуміння і виходу з нього [15, с. 348–349].

Таким чином, міжкультурне навчання сприяє насамперед скасуванню стереотипів, виховує повагу до культур, допомагає перебороти етноцентризм, у результаті розвиває міжкультурну чутливість, тобто здатність сприймати культурні розходження не оцінюючи їх.

Оптимізувати міжкультурну, а зокрема українсько-польську, підготовку можна використовуючи сучасні автентичні навчально-методичні посібники, відео/аудіо й комп'ютерні програми, ігрові технології, комунікативні технології, проблемно-тематичний підхід у роботі з текстом і под., уже розроблені й частково впроваджені у викладанні інших іноземних мов.

До технологій, що застосовуються з початку ХХІ ст. і досі не викликають заперечень, будучи понад часом, належать реальні й навчальні комунікативні завдання (РКЗ і НКЗ) [16, с. 103]. Студенти повинні в реальній ситуації побутового або професійного спілкування дати собі відповіді на питання: Де сказати? Що сказати? Як сказати? Відповіді на ці питання допоможуть їм усвідомити соціокультурний простір носіїв досліджуваної мови, адже відомо, що формування мовних навиків, скажімо, польською мовою, здійснюється на складній психолінгвістичній базі вже сформованих навиків рідною мовою, дуже близькою до опанованої. Ці навички постійно «втручаються» в мовну свідомість, провокуючи інтерферентні помилки.

Дотримуючись класифікації навиків, запропонованої психолінгвістами (навик-перенос; навик-корекція; навик, сформований наново), а також використовуючи результати спостережень інших практиків викладання іноземних мов [17, с. 212], можемо підтвердити тезу психолінгвістів, що сформувати навик наново легше, ніж перебороти інтерферентний вплив рідної мови або мов, вивчених раніше.

Саме з урахуванням зазначених психологічних закономірностей процес навчання близькосторідненій (тут – польській) мові відбувається ефективніше. Сприяють ефективності також система комунікативних вправ (НКЗ) і, особливо, їх правильна послідовність. Водночас відзначимо, що лише регулярного виконання цих вправ для підтримки сформованих динамічних навиків вочевидь не достатньо – потрібна й усвідомлена організація повторення.

НКЗ має бути чітко визначене, уже його формулювання повинно прогнозувати діяльність з розв'язання цього завдання, складність/простоту, шуканий мовний продукт і планований результат. Беручи ж до уваги інтерферентний вплив, цілком зрозумілим стає те, що потрібний мовний продукт завжди матиме кілька допустимих варіантів. Задля мінімізації останніх пропонують, наприклад, у навчанні усного монологічного висловлення включати теж функціональний тип шуканого мовного продукту і його тему. Скажімо, для того щоб переконати друзів дивитися фільм, який вам сподобався, можна: а) переказати в захоплюючій формі фабулу фільму (і це буде монолог-оповідь); б) описати зовнішність головного героя або героїні (і це буде монолог-опис); в) подати достоїнства фільму в порівнянні з іншими (і це буде монолог-роздум); г) просто назвати прізвище відомого режисера або актора (і це буде репліка діалогу) [16, с. 105].

Як уже зазначалося, для вдалого формування навиків користування в реальності опановуваною мовою потрібна сувора послідовність установлених видів комунікативних вправ і завдань. Залежно від способу виконання, виділяють такі види комунікативних вправ: імітаційні, підстановні, трансформаційні й репродуктивні [18, с. 230].

Імітаційні вправи удосконалюють відчуття форми. Під час виконання таких вправ студенти знаходять форму вираження думки у висловленні викладача і використовують її без змін у власному мовленні. При цьому студенти здійснюють розумові операції зіставлення і відбору. Викладач вкладає у своє висловлення такий зміст, що змушує підтвердити думку або спростувати її. У відповіді допускаються додаткові слова: «так», «ні», «звичайно» і т. п.

Наприклад: Proszę wyrazić zgodę / niezgodę z następującym stwierdzeniem: *Polska to kraj, który graniczy z Ukrainą.*

Такі комунікативні вправи розвивають мовну пам'ять студентів, мобілізують увагу, тренують мовні органи у швидкому відтворенні почутого.

Підстановні вправи розвивають логічне мислення, мобілізують увагу і мовну пам'ять студентів. Виконання таких вправ базується на підстановці лексичних одиниць до форм заданої граматичної структури. Тут можуть використовуватися і помилкові твердження серед кількох правильних.

Наприклад: Proszę wybrać poprawną odpowiedź: *Polska to kraj, który graniczy z Ukrainą:* a) na wschodzie; b) na zachodzie; c) na północy; d) na południu...

Трансформаційні вправи припускають певну перестановку висловлень викладача (зміна порядку слів, відмінка або числа іменника, особи дієслова, часу дієслова тощо).

Наприклад: Proszę transformować zdania według wzoru:

1. *Polska to jeden z krajów, z którym graniczy Ukraina, a mianowicie...*
2. *Polska graniczy nie tylko z Ukrainą, lecz również z ...*

Репродуктивні вправи допускають відтворення у відповідях структур, засвоєних у попередніх вправах. Відтак розвиток мови на граматичній основі проходить ряд етапів: студент розуміє закономірності мовного вживання, знає їх і, виробивши автоматизовані навички, вільно користується засвоєним матеріалом у процесі реального спілкування.

Наприклад:

1. Proszę zadać pytania do zdania «*Polska i Ukraina mają dawną historię kontaktów*».
2. Proszę złożyć krótką monologiczną wypowiedź na temat «*Polska*».

Форма виконання вправ може бути як усна, так і письмова. Такі вправи сприяють розвитку логічного мислення, мовної пам'яті, мовних навиків. Успішному засвоєнню польської мови сприяє також поєднання аудиторних занять із цілеспрямованою позааудиторною роботою, підпорядкованою виховній, освітній і передусім комунікативній меті, і є потужним засобом інтенсифікації навиків говоріння, аудіювання, побудови монологів, діалогів, полілогів з наступним виходом у дискусію. Одним з найважливіших і на разі важко реалізовуваних складників такої роботи є її екскурсія.

Тож бачимо, що польська мова, яка з кінця ХХ ст. з більшою мотивацією вивчається як друга (третя) іноземна або слов'янська мова, лишається мало дослідженою з позицій компаративної лінгвістики (із славістичного погляду найменш досліджені українськими вченими є граматики, у т.ч. синтаксис, і семасіологія польської мови). У контексті методичних інновацій, а саме функціонального і комунікативного підходів до викладання іноземних мов, поки що з боку полоністів простежується акумулювання і практичне застосування методик, створених для вивчення інших

іноземних мов. Ідеться передусім про постановку і системну реалізацію РКЗ і НКЗ з метою усунення частотних інтерферентних помилок, які гальмують ефективну комунікацію.

Зважаючи на однозначне сприйняття засад міжкультурного комунікативного навчання стосовно польської мови, сподіваємося незабаром на появу посібників, зокрема збірників адаптованих текстів до читання, підручників тощо, які б реалізували культурологічний аспект одержання фонових знань.

Бібліографічні посилання

1. Див.: **Завітневич Н. Г.** Проблеми польської національної меншини в Україні в системі міждержавних відносин Україна-Польща / Н. Г. Завітневич // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – Вип. 32 (Ч. 2.). – К., 2002. – С. 51–55.
2. **Романова Н. П.** Вивчення українсько-польських мовних контактів у слов'янській філологічній науці / Н. П. Романова // Мовознавство. – 1972. – № 4. – С. 41–50.
3. **Гумецька Л. Л.** Фонетичні субституції в староукраїнських запозиченнях з польської мови / Л. Л. Гумецька // Дослідження і матеріали з української мови. – Т. V. – К., 1962; **ї ж:** Морфематичні субституції в найдавніших українських запозиченнях з польської мови // Питання слов'янського мовознавства. – 1963. – № 9; К истории украинско-польских языковых связей // Исследования по польскому языку. – М., 1969; Заметки об украинско-западнославянских лексических связях древнего периода // Проблемы истории и диалектологии славянских языков. – М., 1971.
4. **Генсьорський А. І.** Південноруські і польські лексичні взаємозв'язки в XIII ст. / А. І. Генсьорський // Дослідження і матеріали з української мови. – К., 1961.
5. **Онышкевич М. А.** Польские элементы в диалекте бойков / М. А. Онышкевич // Исследования по польскому языку. – М., 1969.
6. **Дзендзелівський Й. О.** Українсько-західнослов'янські лексичні паралелі / Й. О. Дзендзелівський. – К., 1969.
7. **Русанівський В. М.** Польська ділова мова XVI – XVII ст. як джерело вивчення її історичних взаємин з українською / В. М. Русанівський // Славістичний збірник. – К., 1963.
8. Див.: **Вінценз А.** До проблеми українсько-польських мовних контактів / А. Вінценз // Мовознавство. – 1991. – № 5. – С. 37–41.
9. Див.: **Аскерові І. А.** Семантичне поле назв емоційно-афектних станів у польській мові / І. А. Аскерові. – К., 2006; **Непоп Л. В.** Лексичні особливості польських говірок на території Хмельницької та Житомирської обл. / Л. В. Непоп. – К., 2004; **Кравчук А. М.** Польська фразеологія з ономастичним компонентом / А. М. Кравчук. – К., 1999; **Гарник А. В.** Вариантность лексического состава фразеологизмов современного польского языка / А. В. Гарник. – Минск, 1988; **Голумянц К. М.** Структура, семантика и употребление фразеологических сравнений польского языка / К. М. Голумянц. – Минск, 1967.
10. Див.: **Барановська О. С.** Складнопідрядне речення з підрядним означальним в сучасній польській мові / О. С. Барановська. – К., 2003; **Ніколаєнко Л. І.** Структурно-семантична характеристика агентивів-комполітів у польській мові / Л. І. Ніколаєнко. – К., 1999; **Кузьмін Н. П.** Система словообразовательных средств польского языка в польской технической лексике / Н. П. Кузьмін. – Ленинград, 1964; **Иванова Н. Х.** Творительный предикативный падеж в польском языке / Н. Х. Иванова. – М., 1954; **Ткаченко О. Б.** Очерк истории изъяснительных союзов в польском литературном языке (на материале произведений вт. пол. 16 в.) / О. Б. Ткаченко. – К., 1954.
11. Див.: **Шаумян С. К.** Некоторые вопросы применения дихотомической теории фонем к исторической фонологии польского языка / С. К. Шаумян. – М., 1958; **Онышкевич М. А.** Звуки польского языка XII – XVI вв. / М. А. Онышкевич. – Львов, 1949.
12. Див.: **Лазаренко О. М.** Особливості функціонування польської мови в Україні у XVII ст. (на матеріалі творів Лазаря Барановича) / О. М. Лазаренко. – К., 2005; **П'ятецька О. В.** Структурно-функціональний аналіз поетичної мови (на матеріалі української, хорватської та польської поезії I чверті XX ст.) / О. В. П'ятецька. – К., 1990; **Смоли-**

- на М. Н. Стилистически сниженная лексика современного польского языка / М. Н. Смолина. – К., 1990.
13. Див.: **Монкоша Я.** Сопоставительный анализ внешнеторговой терминологии в русском и польском языках / Я. Монкоша. – Л., 1976; **Корнилов А. А.** Вводные элементы в современном польском литературном языке (в сопоставлении с русским) / А. А. Корнилов. – Л., 1973.
 14. Див.: **Stanislaw Karolak.** O założeniach programu składni porównawczej języków słowiańskich II połowy XX wieku // Z polskich studiów slawistycznych. Seria 10. Językoznawstwo. – Warszawa, 2002. – S. 83–89; **Ewa Siatkowska.** Perspektywy leksykalnych badań porównawczych w oparciu o paralelny tekst // Там же. – S. 231–237; **Magdalena Zawisławska.** Czasowniki oznaczające percepcję wizualną w perspektywie porównawczej // Там же. – S. 271–281.
 15. **Селіванова Олена.** Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія / Олена Селіванова. – Полтава, 2006. – 716 с.
 16. **Доброжанская В. В.** Учебные и реальные коммуникативные задачи: сопоставительный анализ / В. В. Доброжанская // Преподавание языков в высших учебных заведениях на современном этапе. Междисциплинарные связи: Тезисы X Междунар. научно-практич. конф. 5–6 июня 2008 г. – Харьков, 2008. – С. 103–105.
 17. **Розанова С. П.** «Психологизация» процесса научения иностранцев русскому языку / С. П. Розанова, Т. В. Шустикова // Там само. – С. 211–214.
 18. **Селина И. Л.** Использование упражнений коммуникативного типа при обучении языку специальности / И. Л. Селина, Л. В. Сергейчук, А. А. Ященко // Там само. – С. 230–233.

Надійшла до редколегії 23.06.08

УДК 811.11'38

Н. М. Семешко

Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СПЕЦИФІКИ АЛЮЗІЇ В СОНЕТАХ Е. СПЕНСЕРА

Аналізується специфіка міфологічної алюзії в одному з сонетів Е. Спенсера з циклу «Amoretti». Дослідження алюзії тісно пов'язується з поняттями інтертекстуальності, «вертикального контексту», фонових знань.

Анализируется специфика мифологической аллюзии в одном из сонетов Э. Спенсера из цикла «Amoretti». Исследование аллюзии тесно связывается с понятием интертекстуальности, «вертикального контекста», фоновых знаний.

The specificity of mythological allusion is analyzed in one of the sonnets of E. Spenser from the cycle of «Amoretti». Research of allusion closely contacts with the concepts of intertextuality, «vertical context», background knowledge.

Творчість Е. Спенсера – великого реформатора епохи Відродження, автора відомої «Королеви фей», ряду сонетів і гімнів – позбавлена належної уваги літературознавців, а тим більше, лінгвістів.

В основі аналізу одного з сонетів Е. Спенсера з циклу «Amoretti» лежить інтертекстуальний метод, основною особливістю якого є розгляд окремого тексту не як замкнутого цілого, а як діалогу з усіма попередніми і сучасними культурними епохами. Принципи інтертекстуального методу були закладені в середині ХХ сто-